

N:o 8.

Af Herr **Lagerstråle**: Om tillägg i 59 § af Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 Mars 1862.

Vid pröfning af ett under nästlidet år öfverklagadt riksdagsmannaval från en af rikets städer har Kongl. Maj:ts Högsta Domstol förklaradt, att af stadgandena i §§ 10, 12, 14 och 57 i Förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 Mars 1862 framginge att den valde, hvilken under 1876 flyttat till staden och först för år 1877 blifvit inom samma stad för bevillning taxerad, *icke varit berättigad* att i beslut om stadens allmänna angelägenheter deltaga *eller behörig* att i stadens röstlängd varda uppförd *förr än 1877 års bevillningstaxering undergått granskning af pröfningskomitén*, och grunden för hans skattskyldighet till staden och för hans deraf beroende rösträtt såmedelst blifvit vederbörligen faststald.

Häraf synes mig vara af den högsta domaremakten i landet förklaradt, att, äfven i de fall då en kommunalmedlem å annan tid eller på annat sätt, än som för rösträttens bestämmande i allmänhet är faststaldt, skulle kunna ådagalägga sådana förhållanden, som efter de i kommunallagen nedlagda allmänna grunder borde åt honom bereda rösträtt till ett visst antal röster, tilldelandet af dylik rösträtt och införandet af röstetalet i röstlängden skulle, enligt Högsta Domstolens uppfattning, vara emot lag stridande.

Uttalandet härom har visserligen skett allenast hvad angår rösträtten i stad; men bestämmelserna äro i detta hänseende till sin grund så lika för land som för stad, att hvad som gäller för den ena kommunen ovilkorligen ock måste gälla för den andra. De §§ som i Förordningen om kommunalstyrelse på landet af den 21 Mars 1862 svara emot dem, som, på sätt ofvan förmäles, blifvit af Högsta Domstolen åberopade, äro §§ 8, 11, 12, 57, 58 och 59.

Den tolkning som nu skett beträffande utöfvandet af rösträtt i kommunen har visserligen fått sin tillämpning på en fråga, hvilken ligger så att säga utanför den egentliga kommunala lagstiftningen; men då Högsta Domstolen, för att låta den uppfattning af kommunal-lagen blifva synlig som för pröfningen af riksdagsmannavalets laglig-het varit erforderlig, ansett sig kunna och böra i bestämda ordalag meddela ett förklarande huru äfven kommunallagen skall förstås, lärer väl också få antagas, att det meddelade förklarandet icke allenast vid bedömandet af frågor om riksdagsmannavals laglighet skall taga åt sig helgden af ett prejudikat, utan äfven komma att så betraktas, när frågor om rösträtt i rent kommunala angelägenheter bringas till af-görande i administrativ väg, eller den på hvilken enligt kommunal-lagarne dylika frågor väl egentligen böra pröfvas.

Kommunalförordningen för landet innehåller i §§ 4 och 8 dels tillförsäkran åt en hvar välfrejdad svensk undersåte som i en kommun är, mantalsskrifven eller, utan att vara i kommunen mantalsskrifven, derstädes är för fast egendom eller inkomst af kapital eller arbete till allmän bevillning uppförd och tillika enligt 57 § förbunden att till kommunen erlägga skatt, rättigheten att deltaga i kommunalstämmans öfverläggningar och beslut. Likartade stadganden återfinnas i §§ 3 och 10 i förordningen om kommunalstyrelse i stad. För att denna till-försäkran icke skall blifva utan uppfyllelse under största delen af det år, som för hvarje kommunalmedlem är det första för hvilket han inom en kommun erlägger skatt, torde vid ofvan upptagna förhållande numera ingen annan utväg finnas än att på lagstiftningens väg meddela sådana ytterligare bestämmelser, att icke på det kommunala området må blifva häfdvunnen den med rättvisa och billighet föga öfverensstämmande grundsats, att en kommunalmedlem för nämnda år väl är skyldig att till kommunen skatta för sin inkomst eller fastighets afkastning, men icke berättigad till någon talan vid fattandet af de beslut som, åtminstone hvad kommunerna på landet angår, i det allra väsentligaste be-stämman beloppet af de utgifter för året, hvilka sedermera jemväl på honom fördelas. I stad medför måhända frånvaron af rösträtt intill dess allmänna röstlängden för året hunnit upprättas i rent praktiskt afseende icke så stora olägenheter, men sådana kunna dock de frågor vara, som under tiden blifva föremål för omröstningen, att äfven här saknaden af rösträtt utgör en stor förlust. Det principiella måste ju i allt vara lika för stad som för land.

Det är att bemärka, att på landet fyrktalslängden granskas först i December månad; att debiteringslängden för året grundar sig på denna längd, och att kommunalbidragen, ehuru de icke uppbäras förr

än det följande, dock fördelas på dem som under det löpande året varit till kommunen skattskyldige, det vill säga på dem som under hela detta år varit mantalsskrifne i kommunen eller under någon del deraf inom densamma egt fastighet eller inkomst *utan* att vara der mantalsskrifne, samt att den utgiftsstat, som bestämmer beloppet af de skattebidrag hvilka för samma år uttaxeras, fastställes redan i *Oktober månad*. Det må icke heller förglömmas, att äfven för de medlemmar af kommunen, som redan finnas uppförde i föregående års röstlängd, deras röstetal *efter ingången af det nya året* hvilat på en bevillningstaxering, hvilken icke blifvit för *samma* år bestämd vare sig af taxerings- eller pröfningskomité. Om nu af omständigheternas tvång man nödgas att för *dessa* medlemmar medgifva en rösträtt som, om än i de flesta, dock visst icke i alla, fall blifver lika med den som efter fyrktalslängdens uppgörande i påföljande December månad rätteligen finnes belöpa på dem efter deras skattskyldighet till kommunen för *samma* år, så vill det synas mindre förklarligt, hvarföre icke en likartad förmån må tillgodokomma äfven de nya medlemmar af kommunen, som kunna åberopa lika god grund för deras anspråk. Om en i kommunen mantalsskrifven ny innehafvare tillträdt lön för ett embete, som ovilkorligen är fästadt vid kommunen, såsom prest, klockare, skollärare, provincial- eller stadsläkare, borgmästare m. fl. dylika embeten och tjänster, och lönebeloppet är från det föregående året oförändradt; — om en bruksrörelse byter om egare; — om en jordbruksfastighet öfvergår i annan mans hand; eller om på samma fastighet ombyte sker af landbo, eller om andra med dessa jemförliga fall inträffa; — på hvilken giltig grund bör det förnekas de nya kommunalmedlemmarne att inträda i förre innehafvarnes rösträtt, när desse senare upphört att vara kommunens medlemmar och följaktligen icke böra få utöfva den rösträtt de förut haft, men hvilken, om nye innehafvaren icke tillåtes att inträda, måste aldeles ligga obegagnad. Om en pensionstagare, hvars inkomst icke förut varit taxerad högre än den till beloppet kända och oförändrade pensionen, byter om bostadsort, hvarföre skulle icke heller han kunna, efter skedd mantalsskrifning, få införas i den upprättade röstlängden efter ingången af det år från och med hvars början hans, likasom de förut omförmälde löntagarnes, skattskyldighet börjar. Dessa äro måhända de allmännast förekommande fallen, och i dem ligger ju ock för tillämpningen uppenbar den grund, efter hvilken röstetalet kan och bör beräknas; men om ock i några få andra fall det möter svårighet att beräkna röstetalet för en nykommen medlem, så böra väl derföre icke äfven de utestängas som på goda grunder kunna få sin rösträtt på öret beräknad. Säkerligen skall äfven i de allra flesta öfriga fallen

kunna utfinnas åtminstone ett minimum af rösträtt, som den nykomne medlemmen bör åtnjuta, och äfven om det absolut rätta talet icke alltid träffas, så läser väl icke större olägenhet deraf uppkomma än den ofta inträffande, att en inom kommunen qvarboende handlande eller industriidkare det ena året har endast hälften af beskattningsbar inkomst emot hvad han haft eller har det andra. Äfven denne får ju från den 1 Januari till nya röstlängdens upprättande i December deltaga i kommunens beslut med ett röstetal, som är antingen dubbelt större eller hälften mindre än det som i December finnes hafva varit det rätta.

De olägenheter, som i vissa kommuner kunna uppstå i händelse nykomna medlemmar icke få rösträtt förr än i December året näst efter det hvarunder de inflyttat och blifvit mantalsskrifna eller förvärfvat fastighet, äro så stora, att de ensamt för sig påkalla en förändring. Flere än en kommun på landet eges nemligen i sin helhet af en och samma egare, och i flere än en kommun i de aflägsna delarne af vårt land äro säkerligen prest, klockare och skollärare de ende löntagare eller bevillningsgifvare för inkomst af kapital och arbete som på denna grund der ega rösträtt. En hvar kan lätteligen inse huru kommunens sjelfstyrelse skall komma att i formelt afseende under de första elfva månaderna af året utöfvas i dessa fall, då kommunens alla fastigheter byta om den gemensamme egaren, hvilken möjligen genom brukare sjelf sköter jordbruket på de särskilda hemmanen eller ock på dem antager nya landbönder, hvilka förut icke såsom sådana haft rösträtt inom kommunen, likasom ock då flere eller färre af de ofvan uppräknade löntagarne samtidigt blifvit nyutnämnde. Det låter lätt tänka sig att hela kommunalstämman komme att bestå af en bland desse löntagare samt att, om någon fråga borde behandlas allenast af dem som egde rösta för fastighet, ingen enda funnes som dertill vore röstberättigad.

I stad kunna antagligen icke uppstå fullt så abnorma förhållanden som på landet, men de torde i allt fall vara tillräckligen oegentliga för att påkalla rättelse.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt får jag, som i särskild motion torde få göra förslag om tillägg till kommunalförfattningen för stad, vördsamt föreslå att Riksdagen, för sin del, måtte besluta att till 59 § i förordningen om kommunalstyrelse på landet af den 21 Mars 1862 göra tillägg af ett nytt mom. 3 så lydande:

Intill dess sådan längd som nu är sagd hunnit upprättas, må den, som under föregående året i kommun mantalsskrif-

vits, eller då eller sedermera inom kommunen blifvit egare eller innehafvare af fastighet som icke är på arrende åt annan upplåten, eller i egenskap af landbo eller arrendator tillträdt fastighet och enligt 8 § är berättigad deltaga i kommunalstämmans öfverläggningar och beslut, i den redan befintliga fyrktalslängden uppföras till det fyrktal som svarar emot honom, enligt gällande grunder, åliggande allmän bevilning enligt Art. II Bevilningsstadgan för fast egendom eller inkomst af kapital eller arbete.

Stockholm den 27 Januari 1879.

G. Lagerstråle.

N:o 9.

Af Herr Lagerstråle: *Om tillägg i 14 § af Kongl. förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 Mars 1862.*

På de grunder som finnas anförda i en denna dag af mig väckt motion om tillägg till 59 § i Kongl. förordningen om kommunalstyrelse på landet af den 21 Mars 1862, får jag vördsamt föreslå, att Riksdagen må för sin del besluta, att i 14 § af Kongl. förordningen om kommunalstyrelse i stad af nyssnämnde dag göra tillägg af ett nytt mom. 2 så lydande:

Intill dess sådan längd som nu är sagd hunnit upprättas, må den som under föregående året i kommunen mantais-